

РЕЦЕНЗИЯ

Върху дисертационен труд за получаване на образователна и научна степен доктор по:

Област на висше образование – 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление - 3.8. Икономика

Научна специалност – организация и управление (Селско стопанство и подотрасли)

Автор на дисертационния труд – Хаве Тахир Кяри, задочен докторант към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Аграрен университет – Пловдив.

Тема на дисертационния труд: Управление на обществените поръчки като фактор за развитие на аграрния сектор на Косово

Рецензент: проф. дн Димитър Иванов Костов – 3.0. Социални, стопански и правни науки, 3.8. Икономика, определен за член на научното жури със заповед № РД – 16- 463 от 11.06.2020 на Ректора на Аграрния университет Пловдив и на заседание на научното жури.

1. Кратко представяне на кандидата

Докторанта Хаве Кяри е родена на 15.05.1985 г. в Косово. Завършила е факултета по Икономика и мениджмънт. Има две магистратури. Работила е на няколко ръководни позиции като мениджър в административните служби на Косово.

2. Актуалност на проблема

Възлагането и изпълнението на обществените поръчки са от изключителна важност, както за всяко правителство, така и за всяка фирма, участваща в тях.

Правителството на Република Косово осъзнава значението на дейността по обявяването, възлагането и изпълнението на всяка обществена поръчка, както и нейната роля за икономическото развитие на страната и дадения отрасъл.

Обществените поръчки са на фокуса не само на правителството на Република Косово, но и на различните държавни и обществени органи, както и на комисии на Европейския съюз.

Системата на обществените поръчки в Република Косово се усъвършенства непрекъснато. Създават се и се променят Закони и Наредби, с цел да се направят обществените поръчки максимално прозрачни.

В периода 2014-2018 г. правителството на Република Косово създава национална стратегия за усъвършенстване на системата за обществените поръчки. От важно значение за обществените поръчки в Република Косово е акцента върху правната и институционалната рамка.

Всичко това показва колко е важен и актуален разглеждания проблем в дисертационния труд. Този дисертационен труд има както теоретично, така и практическо значение. Изследванията в него са от особено значение за възлагащите органи.

3. Цел, задачи, хипотези и методи на изследването

Посочените три цели всъщност отразяват една цел, която е свързана с принципите на обществените поръчки. Целите под номер две и три ги възприемам като подцели на една цел, която е под номер едно и всъщност отразява основната цел на изследването, посочена след хипотезите.

Задачите на разработката са добре подбрани и тяхното решаване може да доведе до постигане на основната цел.

На първо място задачите са свързани с решаване на въпросите на прозрачността и на качеството на обществените поръчки в Косово. Това е и задачата поставена на първо място. Останалите задачи са в помощ на първата задача.

Хипотезите са три основни, с които се задават въпросите – съществуват ли или не съществуват различни проблеми при обществените поръчки в Косово.

За изследването са използвани голям брой информационни източници. Принос на дисертанта е събраната информация чрез лични интервюта.

В работата си докторанта ползва много добре количествените и качествени методи, които са в основната част на методологията на дисертационния труд. При обработката на информацията се ползват съвременни компютърни модели.

4. Онагледеност и представяне на получените резултати

Дисертационния труд е разработен в класически вид – въведение, три глави, изводи и предложения.

В първа глава, която обхваща теоретичния преглед е направен добър анализ на определенията за обществените поръчки и тяхната важност. Отделено е доста място и на тяхната законова база.

Втората глава е свързана изцяло с анализа на обществените поръчки, а в трета глава се правят препоръки и дават указания относно бъдещето на обществените поръчки в Република Косово.

Материалите по дисертационния труд са представени в 173 страници, 64 таблици и определен брой фигури и модели с таблици.

Както тестовия, така и табличните материали са добре онагледени и дават ясна представа на запознаващия се с тях да ги възприема лесно.

5. Обсъждане на резултатите и използвана литература

В литературния обзор се ползват нови литературни източници по проблема. В самото начало на литературния обзор се анализират различните дефиниции и мнения на автори по отношение на обществените поръчки и техния обхват. Прави добро впечатление, че се ползват литературни източници, публикувани в периода след 2010 г.

В теоретичната част е разгледан подробно въпроса за значението на обществените поръчки. В тази част на изследването се обяснява и какво представлява управлението на доставките. Отделено е място на организирането на обществените поръчки. По тези въпроси са цитирани голям брой автори и са дискотирани техните мнения.

В тази връзка се разглеждат и въпросите, свързани с моделите на обществените поръчки, с техния статут и отчитане на изпълнението им.

В отделна точка в тази част на дисертационния труд се отделя специално внимание на историята на обществените поръчки в Косово. Историята на въвеждане на обществените поръчки се разглежда в контекста на изискванията на Европейския съюз по отношение на тази материя.

В тази част на разработката е отделено място и на методи на възлагане на обществените поръчки. За онагледяване те са поставени в таблица 1. Обстойно се разглеждат въпросите на търга, предложенията, доставчиците и всичко което е свързано с техническата част на изпълнение на една обществена поръчка.

В подробен вид авторката прави анализ на качествените изследвания, които са свързани със становищата на служителите, работещи по

обществените поръчки. Докторанта анализира резултатите обобщени по следните принципи:

- Прозрачност
- Конкурентност
- Равенство
- Липсва или не дискриминация
- Професионализъм

По всеки един от тези принципи авторът дава свое мнение, което е авторски принос.

Всички тези материали са на основата на проведената анкета, което е лично дело на докторанта.

На базата на регресионния анализ автора обобщава данните по отделните подцели на изследването. За целта използва и определени математически модели.

Третата част на разработката е свързана с бъдещето на обществените поръчки в Косово. Те представляват един от стълбовете на икономическото развитие на страната. В тази връзка правителството има разработен план и стратегия за развитие на обществените поръчки в бъдеще.

Планът за изпълнение на стратегията има пет конкретни цели. Те трябва да подобрят процеса на обществените поръчки в Косово. Докторанта предлага правила за наблюдение и контрол по изпълнение на обществените поръчки. Той предлага в плана да се ползват най-добрите практики на страните от Европейския съюз в областта на обществените поръчки.

Въз основа на проведената анкета докторанта прави заключения, които могат да бъдат предоставени на управляващите за ползване. Те са свързани с:

- Прозрачността
- Предотвратяване на мониторинга на неправилното приложение
- Ползване на електронни поръчки
- Предизвикателства на електронните поръчки
- Подобряване на комуникацията и организацията на обществените поръчки

За всеки един от принципите докторантката прави заключения. Тя ги групира в следния вид:

- Заключение относно принципа на прозрачност

- Заключение относно принципа на конкуренцията
- Заключение относно принципа на равенството
- Заключение относно развитието на принципите за възлагане на обществените поръчки
- Заключение относно въздействието на обществените поръчки върху процеса
- Заключение относно оплакванията в процеса на възлагане
- Заключение относно качеството на процеса на възлагане

На основата на заключенията авторката прави следните препоръки:

1. Засилване на прозрачността на обществените поръчки, като за целта всички дейности по възлагане да се публикуват на официални уебсайтове и да са достъпни до всички заинтересовани лица.
2. Информацията за спечелилите търга да бъде достъпна онлайн.
3. Срока за получаване на документи за търга да бъде удължен.
4. Да се доразвие принципа на прозрачността на обществените поръчки.

Посочени са още няколко препоръки на които няма да се спирам. Всички те дават една добра основа на правителството на Косово да ги вземе под внимание при усъвършенстване на своя план в областта на обществените поръчки.

6. Приноси на дисертационния труд

Приемам справката за приносите на дисертационния труд, но ще си позволя да ги групирам като научни и научно-приложни.

I. Научни приноси

1. Разработена е концептуална рамка за въздействието на обществените поръчки като управление на икономическите фактори, влияещи на развитието на селскостопанския сектор в Косово.

2. Изяснени са основите на управление на обществените поръчки в отрасъла селско стопанство.

II. Научно-приложни приноси

1. Анализирано е влиянието на управлението на обществените поръчки като икономически фактор за развитието на селското стопанство в Косово.

2. Посочени са препоръки за подобряване на управлението на доставките като основен фактор за развитие на селското стопанство в Косово.

7. Критични бележки и въпроси

Основната цел на изследването е много разширена и обяснителна.

8. Публикувани статии и цитирания

Публикациите общо четири на брой са напълно достатъчни за дисертационния труд. Те са свързани основно с научното изследване на проблема.

Автореферата отговаря напълно на материалите включени в дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на научените и приложени от докторантката различни методи но изследване, правилно изведените изследвания, направените обобщения и изводи, считам, че представения дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото научно жури също да гласува положително и да присъди на Хаве Тахир Кяри образователната и научна степен **доктор** по научната специалност „Организация и управление (селско стопанство и подотрасли)“.

05.07.2020 г.

Рецензент:

Проф. дн **Димитър Костов**